

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Uppsala universitet
Forskarutbildningsämne: Historia
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Skriv en självvärdering per utbildning som leder fram till examen inom det forskarutbildningsämne som ska utvärderas. Självvärderingen baseras på kvalitetsaspekter och bedömningsgrunder inom aspektområdena:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling

samt de tre perspektiven:

- arbetslivets perspektiv
- studenters perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Beskriv kortfattat samt analysera och värdera med exempel hur den utvärderade utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för varje aspekt inom aspektområdena och för perspektiven. Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen. Beskriv såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden samt hur arbetet med uppföljning, vidtagna och planerade åtgärder och återkoppling sker både för att utveckla utbildningen och för att säkerställa att utbildningen har hög kvalitet.

En mer preciserad vägledning till lärosäten vad gäller aspekter och bedömningsgrunder finns i *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, bilaga 1.

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 75 000 tecken inklusive mellanslag (cirka 25 A4-sidor i 12 punkters storlek), exklusive lärosätets ifyllda tabeller.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Historia som vetenskaplig disciplin och forskarutbildningsämne definieras inte i första hand som ett specifikt sakområde. Ämnet konstitueras i stället av det tidsperspektiv som innebär att det förflutna, liksom tidsdimensionen i sig, inkluderas i studiet av människan som samhällsvarelse. Historiedisciplinen har i hög grad konstituerats genom användandet av skriftliga källor, vilket betyder att språk och språkkunskaper har en central roll. Sedan lång tid har synen på historikerns källor vidgats och idag ingår även muntliga källor, bilder, föremål och rumsliga kontexter i den historiska analysen.

Under efterkrigstiden och det inledande 2000-talet har det historievetenskapliga fältet vidgats och nya perspektiv har etablerats, utan att dessa nödvändigtvis identifierats som egna discipliner. Socialhistoria liksom kulturhistoria är idag självklara delar av historievetenskapen, liksom genushistoria, diskursanalys, materiell kultur och globala perspektiv. Parallellt med dessa förändringar har den vetenskapliga problemformuleringen och den teoretiska förankringen blivit mer framträdande. Historievetenskapen har blivit mer diversifierad samtidigt som gränsdragningarna mot andra discipliner inte alltid är lika tydliga som de en gång var. Likaså har historieforskningen blivit mer internationell vilket påverkar val av undersökningsobjekt, vetenskapliga referenser, publiceringsspråk och publiceringsstrategier.

Det är en sådan bred förståelse av historievetenskapen som ligger till grund för hur historia identifieras som forskarutbildningsämne vid UU. Utbildningen och de vetenskapliga miljöer som doktoranderna ingår i ska återspegla historieämnets bredd i fråga om sakområden, tidsperspektiv (från medeltid till samtidshistoria), variation i källmaterial och metoder, liksom olika teoretiska perspektiv. Likaså betonas forskarutbildningens och historiedisciplinens internationella karaktär.

Forskarutbildningen ska förmedla ett problemorienterat och teoretiskt förankrat arbetssätt, samtidigt som disciplinen är en i grunden empirisk vetenskap där slutsatser grundas i källobservationer. Därför intar historisk metod i form av en systematisk och källkritiskt grundad bearbetning av skriftliga källor en central roll samtidigt som en öppenhet för andra typer av källor och metoder är självklar. Källkritisk medvetenhet är nödvändigt inomdisciplinärt liksom i dagens mediasamhälle där tal om ”alternativa fakta” utgör oroande tecken.

Utbildningen på forskarnivå är upplagd och organiserad för att förmedla en bred förståelse av historia som vetenskaplig disciplin, samtidigt som doktoranden fördjupar sig inom ett avgränsat problemområde. Sammantaget omfattar utbildningen fyra års heltidsstudier (240 hp) fördelat på en kursdel om 60 hp och en avhandlingsdel om 180 hp.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Handledare, lärare och deras kompetens

Varje doktorand har minst två handledare, en huvudhandledare och en biträdande. I några fall förekommer två biträdanden handledare. Huvudhandledaren måste vara anställd vid institutionen och minst en handledare måste vara docent.

Hösten 2016 fanns vid institutionen sammanlagt 35 potentiella handledare
7 professorer – 2 kvinnor 5 män (3 rekryterade och 4 befordrade, varav 2 vid Campus Gotland)
13 lektorer – 5 kv, 8 m (9 docenter)
2 vikarierande lektorer – 1 kv, 1 m
12 forskare – 2 kv, 10 m (3 docenter)

Under hösten 2016 har sammanlagt tio olika personer tjänstgjort som huvudhandledare (4 kv, 10 m). Fyra av dessa är professorer och ytterligare fyra är docenter vid institutionen.

Som biträdande handledare har 25 olika lärare och forskare tjänstgjort under hösten 2016 (6 kv, 19 män):

2 professorer

7 lektorer (varav 5 docenter)

2 disputerade forskare vid institutionen

14 externa handledare (varav 6 professorer)

Inom handledargruppen finns en stor variation i ålder, 35-68 år. Fördelningen är relativt jämn inom åldersspannet. Spridning i ålder ses som en tillgång.

Under perioden 2015 - 2016 har institutionens doktorander inom ramen för samarbetet med Historiska institutionen vid Stockholms universitet (SU) (se nedan) haft 7 tillfällen att följa en obligatorisk forskarutbildningskurs och därutöver haft 2 tillfällen att följa valfria lärarledda kurser. Sammanlagt har 9 olika lärare (5 män och 4 kvinnor) varit engagerade, varav 3 professorer och 3 docenter. Åldersmässigt representerar de en relativt jämn fördelning mellan 45 och 65 år. Manliga lärare har stått för 51 % av undervisningstiden på de obligatoriska kurserna och 62 % av de valfria kurserna.

Fast anställda lärare vid institutionen är garanterade forskning inom ramen för sin anställning. Rekryterade professorer har 50 % forskningstid, medan befordrade professorer har 40 % och lektorer 20 %. I många fall är den faktiska forskningsprocenten högre tack vare externa forskningsanslag. Alla fast anställda lärare får expensmedel från institutionen, vilka kan användas till konferensresor.

Institutionen förfogar sålunda över ett stort antal handledare och forskningskompetensen är bred. Tidsmässigt sträcker sig kompetensen från medeltid till efterkrigstid, täcker en rad olika sakområden och inriktningar, samt inbegriper stor variation av metodologiska angreppssätt och teoribildningar. Visserligen finns en tyngdpunkt på svensk historia, men den tillgängliga

handledarkompetensen innefattar också internationella forskningsområden såsom exempelvis det brittiska imperiet i Indien och Jugoslaviens 1900-talshistoria.

När huvud – och biträdande handledare utses beaktas att de tillsammans ska tillhandahålla, i förhållande till doktorandens avhandlingsprojekt, så bred och adekvat kompetens som möjligt. I en del fall tillsätts två biträdande handledare i syfte att trygga både djup och bredd. Tanken att huvudhandledare och biträdande handledare ska komplettera varandra behöver inte bara gälla sakkunskaper inom ett ämnesområde, utan kan även gälla teoretiska och metodiska perspektiv, språkkunskaper och forskningskontakter. Doktorandernas önskemål beaktas vid utseende av handledare.

Institutionen har stor bredd och mycket hög kompetens inom tidigmodern historia. I syfte att förstärka kompetensen (inklusive handledningskompetens) inom medeltidsområdet har två universitetslektorer i medeltidshistoria nyligen anställts. 2014 rekryterades av samma skäl två universitetslektorer med inriktning på 1900-talets historia. Många doktorander väljer avhandlingsämnen inom 1900-talets historia och det finns ett behov av att ytterligare förstärka kompetensen inom det tidsspannet.

Vid årsskiftet 2017 gick en av de tre rekryterade professorerna i pension och under 2016 lämnade en av de befordrade professorerna institutionen. Dessutom kommer ytterligare en av de rekryterade professorerna gå i pension inom några år (2020). Från årsskiftet 2017 finns sålunda endast två rekryterade professorer och fyra befordrade, varav två är stationerade vid Campus Gotland. Professorsgruppen är strakt specialiserad på tidigmodern tid, vilket är en styrka då flera av professorerna är internationellt ledande inom detta forskningsfält. Samtidigt är den därmed något smal i förhållande till bredden i utbildningen på forskarnivå.

Institutionen har därför hos fakulteten anhållit om att få utannonsera en professur med inriktning mot 1900-talshistoria. Önskvärt är också att någon av institutionens docentkompetenta lektorer kan meritera sig för befordran, gärna inom modern historia. Under 2016 blev Hugo Vallentin Centrum (HVC), ett forskningscentrum med inriktning på bland annat Förintelse- och folkmordsstudier, en del av historiska institutionen och därmed blev de ovan nämnda behoven på professorsnivå ännu tydligare.

Även externa handledare anlitas för att trygga olika specialkompetenser. Under hösten 2016 anlätades sådana från de Historiska institutionerna vid SU och Göteborgs universitet, från institutionerna för: pedagogik, didaktik och utbildningsstudier; idé- lärdomshistoria, ekonomisk historia och freds- och konfliktforskning, alla vid UU, samt från Institutionen för mediastudier vid SU, Högskolan Dalarna, Stockholms stadsmuseum, och från University of Dundee. Även tidigare har det förekommit att doktorander haft biträdande handledare vid utländska lärosäten, för att trygga ämnesmässig specialkompetens.

Det är en strävan att internationella perspektiv och varierade akademiska erfarenheter ska prägla handledarkollektivet. En av institutionens professorer har rekryterats internationellt (USA) och flera lärare och forskare har disputerat och/eller varit verksamma vid andra lärosäten än UU. Tre av institutionens huvudhandledare har erfarenheter av internationella postdoc-perioder och ett stort antal lärare och forskare har varit gästlärare, gästforskare och deltagare i samarbetsprojekt med lärosäten utanför Sverige. Därtill deltar lärare och handledare regelbundet i internationella konferenser och internationella samarbeten. Många publicerar sig internationellt.

Doktorander har enligt Högskoleförordningen rätt att byta handledare och alla doktorander informeras om detta vid introduktionen till forskarutbildningen. Det är ovanligt med handledarbyten, men det förekommer, framförallt i samband med en förändring av avhandlingsarbetets inriktning. För att denna rätt ska vara en praktisk realitet och för att ett förändrat avhandlingsprojekt ska kunna matchas mot relevant handledning är det viktigt att institutionen har en bred handledarkompetens. Sådana förändringar kan även innebära att en extern handledare eller en extra biträdande handledare blir det lämpliga valet.

Institutionen har sedan flera år vidtagit åtgärder för att i högre grad synliggöra och utveckla samverkan med det omgivande samhället. Detta berör lärare och handledare inom forskarutbildningen såväl som övrig personal. Sedan 2012 finns en särskild kontaktperson för samverkan liksom en arbetsgrupp där ett par av forskarutbildningens handledare samt doktorandrepresentant ingår. På institutionens hemsida finns en särskild funktion för *Media och samverkan* med bland annat kontaktinformation och information om publikationer och samverkansaktiviteter.

Uppföljning av kompetens och kompetensutveckling

Institutionen strävar efter att de lärare och handledare som är verksamma inom forskarutbildningen ska ha en gedigen pedagogisk grund för sitt arbete och att de även ska kunna utvecklas i detta uppdrag. I universitetets anställningsordning slås fast att professorer och lektorer ska ha högskolepedagogisk utbildning omfattande minst tio veckor, eller bedömas ha motsvarande kunskaper. Samtliga undervisande lärare på institutionen ska minst ha genomgått grundläggande högskolepedagogisk utbildning om fem veckor. År 2009 organiserade institutionen i samarbete med *Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling* en utbildning för handledare på forskarnivå. 16 av institutionens lärare och forskare deltog. Numera ger *Enheten för universitetspedagogik* regelbundet en kurs i *Handledning av doktorander* (3 veckor) som alla nya handledare ska genomgå. Några handledare, främst i den äldre delen av handledarkåren, saknar ännu utbildningen; det är institutionens mål att alla ska ha handledarutbildning.

Institutionen strävar efter en kontinuerlig kompetensutveckling för forskarutbildningens lärare och handledare. På det individuella planet handlar det om särskilda pedagogiska utvecklingssamtal med studierektor för utbildningen på forskarnivå. Under hösten 2016 har det på försök hållits sådana samtal. Detta har slagit väl ut och kommer att fortsätta under våren 2017 med målsättningen att det på sikt ska bli ett regelbundet inslag.

På det kollektiva planet är handledarkollegiet, som möts minst en gång per läsår, den naturliga arenan för utvecklingsarbete. Det har vid några tillfällen också sammanträtt tillsammans med handledarkollegiet vid Historiska institutionen vid SU. I januari 2013 hölls ett möte kring två centrala pedagogiska verktyg (en plan för rekommenderad studiegång, ett dokument med råd och tips till handledare) och i juni 2014 ett annat där en föreläsare från Språkverkstaden vid UU pratade om hur man som handledare kan hjälpa doktorander som drabbats av skrivsvårigheter. Arbetet kan emellertid utvecklas så att handledarkollegiet med större regelbundenhet och systematik används som arena för det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Kvalitet och omfattning

Forskarutbildningsmiljön är förhållandevis stor sett till det humanistiska forskningsfältet. Det har gått att upprätthålla regelbunden (årlig) antagning (antagningsprocessen beskrivs närmare under **Samarbeten och nätverk**). Hösten 2016 fanns 25 aktiva doktorander, varav 16 män och nio kvinnor. Då institutionen eftersträvar en jämn könsfördelning är det glädjande att en närmare analys visar att fördelningen mellan män och kvinnor över tid har jämnats ut. Av de ännu aktiva doktorander som antagits 2010 eller senare är tio män och åtta kvinnor. Under de tre senaste åren (2014-2016) har nio nya doktorander antagits varav fyra män och fem kvinnor. Den sneda könsfördelningen i doktorandgruppen påverkas alltså av ett relativt stort antal manliga doktorander som funnits i systemet under förhållandevis lång tid (se vidare under **Jämställdhet**).

Inom doktorandgruppen finns en variation i ålder, forskningsinriktningar och erfarenheter som berikar miljön. De 25 aktiva doktoranderna hösten 2016 representerar ett åldersintervall från 26 till 55 år. Tio stycken var i åldern 26 till 35 år, tolv stycken mellan 36 och 45 år och tre stycken över 45. Ämnesmässigt finns tydliga tyngdpunkter på tidigmodern tid respektive 1900-tal. Endast ett fåtal avhandlingssämnen berör medeltid och 1800-tal. Många avhandlingssämnen har socialhistoriska och kulturhistoriska inriktningar, men här finns också politisk och ekonomisk historia liksom utbildningshistoria. Flertalet avhandlingsprojekt gäller svensk historia men åtminstone åtta är helt eller delvis internationella. För att få så starka kandidater som möjligt eftersträvar institutionen att rekryteringen till forskarutbildningen ska ske i internationell konkurrens. Detta är i linje med fakultetens riktlinjer för utbildning på forskarnivå (HISTFILFAK 2015/26). De senaste fem åren (2012 – 2016) har sammanlagt 15 doktorander antagits. 6 av dessa har haft en utländsk examen på kandidatnivå och/eller avancerad nivå. I flera fall har institutionens engelskspråkiga masterprogram *Early Modern Studies* varit en väg till doktorandstudier i Uppsala. Många studenter från detta program, liksom från institutionens övriga masterutbildningar, har också antagits till forskarutbildningar vid andra lärosäten i och utanför Sverige. Nu pågår ett arbete med att inrätta även ett nytt modernhistoriskt engelskspråkigt masterprogram.

Utbildningen bedrivs idag både på svenska och på engelska. Detta är i linje med ambitionen att forskarutbildningen ska vara internationell till sin karaktär. Vid antagningsprocessen beaktas språkfärdigheter och doktorander som inte har svenska som modersmål har möjlighet att delta i kurser vid Institutionen för nordiska språk (*Swedish for Academics*, 1-3). För de enskilda avhandlingsprojekten beaktas att doktoranderna verkligen har de språkkunskaper som krävs. Detta har gällt/gäller exempelvis tyska, holländska, spanska, kroatiska och latin. I möjligaste mån gäller att minst en av handledarna också har kunskaper i relevant språk (jfr nedan). Institutionen för idé- och lärdomshistoria erbjuder doktorandkurser i efterantikt latin (senast 2015 och nästa gång våren 2017). Vidare har institutionen, inom ramen för samarbetet

med Historiska institutionen vid SU, vid hittills två tillfällen (hösten 2014 respektive 2016) erbjudit doktorandkursen *Writing Academic History* (7,5 hp) som ger färdigheter i vetenskaplig engelska.

Det är endast i liten utsträckning som institutionens doktorander befinner sig på annan ort och de som gör det deltar ändå regelbundet i institutionens seminarieverksamhet. I några fall har det även arrangerats så att doktoranden har fått en arbetsplats i anslutning till en annan forskarutbildningsmiljö (SU respektive Linköpings universitet - Campus Norrköping). Några doktorander genomför mer omfattande arkivstudier i andra länder, men ingen doktorand genomför sin utbildning på distans.

Institutionen har en positiv inställning till att ta emot gästdoktorander och de har kommit bland annat från universiteten i Tammerfors, Jyväskylä, Oxford och Göttingen. Sådana doktorander berikar vår seminariemiljö: den blir större och våra doktorander exponeras för nya synvinklar och får anledning att tala om sin forskning med historiker som har andra referensramar.

Handledargruppens kompetensprofil motsvarar i hög grad doktorandernas avhandlingsprojekt, även om tidigmodern historia är något starkare företrädd i handledargruppen än i doktorandgruppen. Skillnaden har dock i stor utsträckning jämnats ut genom gruppen externa handledare. Handledargruppens samlade språkkompetens, utöver svenska och engelska, inbegriper även kunskaper i tyska, franska, spanska, italienska, nederländska, ryska, serbiska, kroatiska och finska.

Av 25 doktorander hade 18 (72 %) en manlig huvudhandledare. Av totalt 28 uppdrag som biträdande handledare upprätthölls 20 av män (71 %) och 8 av kvinnor. Det råder alltså en klar övervikt för män bland institutionens handledare. Ett självklart mål är att nå en jämnare könsfördelning. Detta är dock beroende av anställningsstrukturen på institutionen. För närvarande är 12 fast anställda professorer och lektorer i historia män (63 %) medan 7 är kvinnor.

Med få undantag befinner sig handledarna i Uppsala eller Stockholm. Två biträdande handledare finns i Göteborg, en i Falun och en i Dundee. När det gäller handledaren i Skottland har en gemensam handledarträff arrangerats där och doktoranden genomför stora delar av sina arkivstudier på plats. I samtliga de fall då någon handledare befinner sig utanför Uppsala- och Stockholmsområdet har det bedömts att de besitter sådana specialkunskaper att fördelarna klart överväger eventuella olägenheter.

Historiska institutionens sammantagna forskningsmiljö är än större och bredare i fråga om forskningsinriktningar och kompetensområden än själva handledargruppen. (Hösten 2016 fanns sammanlagt 34 disputerade lärare och forskare vid institutionen.) Eftersom doktoranderna vistas i samma miljö som institutionens lärare och disputerade forskare har de också tillgång till denna vidare miljö såväl genom informella samtal som genom seminariernas mer formaliserade vetenskapliga samtal.

Utöver ordinarie lärarpersonal, projektforskare och vikarierande lärare har institutionen regelbundet tagit emot gästforskare. Till exempel besöktes institutionen 2010 av professor Horst Junginger från universitetet i Münster och våren 2014 av professor Julie Hardwick, University of Texas som båda engagerade sig i doktoranders arbeten. Vidare tar institutionen regelbundet emot gästlärare inom ramen för olika samarbeten och utbyten, till exempel i samband med den årliga workshopen i *Early Modern Studies*. Ofta handlar det om internationellt välmeriterade forskare och i många fall ordnas då särskilda träffar med doktorander som har liknande forskningsintressen. Som exempel kan nämnas att doktorander fått ventilera texter för professor James C. Scott, Yale, professor Amanda Vickery, Queen Mary London, och professor Bernhard Wasserstein, München.

Samarbeten och nätverk

Institutionens egen forsknings- och forskarutbildningsmiljö är stor och varierad. Ändå har det setts som viktigt att ytterligare vidga doktorandernas nätverk. Detta sker både på övergripande och på individuell nivå.

År 2008 inledde de historiska institutionerna vid SU och UU ett samarbete kring utbildningen på forskarnivå (hädanefter benämnt *forskarskolan*). Bakgrunden var en oro för att seminariegrupperna som en följd av Tham-reformen skulle bli för små. Dessutom ville man säkerställa att det fanns lärarledda kurser på forskarutbildningen och en samordning sågs som angelägen. Mellan åren 2008 och 2010 byggdes en gemensam obligatorisk kurscykel upp och så småningom började samarbetet beskrivas i termer av en forskarskola. Forskarskolan har inneburit att doktoranderna kan räkna med att lärarledda kurser ges med vissa förutsägbara intervall.

Från och med 2010 har institutionerna haft en samordnad antagning till utbildningen på forskarnivå. Eftersom det handlar om två olika myndigheter (UU och SU) har samordningen krävt en del eftertanke och reglering av relationen. Båda institutionerna utlyser, i separata annonser, sina respektive lediga doktorandanställningar i september. En sökande som vill komma i fråga för en plats vid båda universiteten måste skicka in två ansökningar och de flesta sökande gör så. När ansökningstiden gått ut i mitten av oktober hålls ett gemensamt möte där ansökningarna fördelas på tre sakkunniga (en från UU, en från SU och en extern). Dessa tre sällar fram en tätgrupp på cirka 10–12 sökande. I nästa steg granskas tätgruppen av antagningsnämnden, som förutom de tre sakkunniga består av de två studierektorerna för utbildningen på forskarnivå och en doktorandrepresentant. Granskningen leder fram till en gemensam rankinglista. Jämställdhetsperspektivet beaktas vid rankingen. Den/de sökande som rankas högst får välja institution (under förutsättning att vederbörande sökt till båda) medan något lägre rankade får den/de plats(er) som är ledig(a). Besluten om antagning fattas i respektive institutionsstyrelse.

Till ansökan ska den sökande foga bland annat kandidat-/C-uppsats, examensarbete på avancerad nivå, samt en forskningsplan. Granskningen av dessa underlag styrs av gemensamt fastställda kriterier. När forskningsprojekt utlyser doktorandanställningar med en speciell inriktning, bedöms sökande till dessa anställningar tillsammans med övriga sökande enligt samma kvalitetskriterier. För att vara antagningsbar till en doktorandanställning med specialinriktning måste den sökande komma med bland de 10–12 som går vidare till närmare granskning och rangordning. Det går alltså inte att få en doktorandanställning enbart för att man har en viss forskningsinriktning; man måste också stå stark i den allmänna konkurrensen. Genom den gemensamma antagningen uppstår större konkurrens än vad som annars skulle vara fallet och institutionerna säkerställer att det verkligen är de som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig forskarutbildningen som antas.

År 2013 fanns det ungefär 60 aktiva doktorander inom forskarskolan (inräknat de som antagits före 2010) samt ungefär 70 handledare. År 2016 fanns det ungefär 50 aktiva doktorander samt ungefär 70 handledare. Forskarskolan involverar alltså 120-130 personer. Dess tidiga verksamhet grundades enbart på en avsiktsförklaring. Idag baseras den på samordnade allmänna studieplaner och likalydande antagningsordningar, godkända av respektive fakultetsnämnd. Det finns även ett dokument med gemensamt fastställda kriterier för bedömning av ansökningarna. Förutom dessa dokument av mer bindande karaktär har forskarskolan tagit fram en plan för rekommenderad studiegång och ett pedagogiskt dokument kring handledning.

Genom forskarskolans olika aktiviteter har institutionerna arbetat aktivt och, menar vi, framgångsrikt för att nå målet att vidga doktorandernas forskarutbildningsmiljö.

Doktoranderna har lärt känna varandra som personer och de har vunnit insikt i varandras avhandlingsprojekt. Genom kurserna har de fått lära känna lärare från ”den andra institutionen” och genom internat och doktoranddagar har de fått träffa historiker och andra

yrkesutövare från landets olika delar och även från andra länder. Eftersom man bygger upp sin generalistkompetens som historiker genom att sätta sig in andras forskning, har forskarskolans verksamhet således bidragit till att målet om bred kunskap och förståelse uppnåtts.

Lärarna har å sin sida fått träffa fler doktorander, än de annars skulle ha gjort, vilket har varit stimulerande och utvecklande. Dessutom har de både som handledare och som lärare på forskarskolans kurser fått samarbeta i nya konstellationer. Sedan 2010 har två lärare och en doktorand från varje institution deltagit i det årliga arbetet med att anta nya doktorander. Dessa samarbeten har bidragit till att kriterier för vad som är god forskning har verbaliserats och diskuterats. På så vis har kvalitetsmedvetandet höjts.

Forscarskolans ledningsgrupp har sammanträtt två gånger per år, då den senaste verksamheten utvärderats och den kommande planerats. Vid två tillfällen har institutionernas handledarkollegier haft gemensamma möten (jfr ovan). Sådana möten borde dock förekomma oftare. Detta är en punkt där forskarskolan kan utvecklas. En annan punkt gäller forskarskolans hemsida. Här har det av framför allt juridiska skäl visat sig svårt att ha *en* gemensam hemsida. I stället får varje institution lägga upp forskarskolans information, dock har doktoranderna skapat en plattform på Facebook för att dela information.

De båda institutionerna investerar betydande resurser i forskarskolan. Det handlar om kostnader för de gemensamma doktorandinternaten, doktoranddagarna samt en extern sakkunnig till antagningskommittén. Det handlar också om att om att säkerställa att det finns lärare och handledare med hög vetenskaplig kompetens; flera av kurserna i den obligatoriska kurscykeln bemannas således av professorer och docenter. Institutionerna bedömer att det är väl använda resurser och i själva verket innebär samarbetet ett mer effektivt resursutnyttjande än vad som skulle vara fallet om var och en försökte uppnå samma mål på egen hand.

Forscarskolan innebär att kvaliteten och stabiliteten i institutionernas forskarutbildningar har stärkts.

Historisk-filosofiska fakulteten i Uppsala har under de senaste åren genomfört en rad åtgärder i syfte att skapa kontaktytor och en gemensam miljö för doktorander vid fakulteten. En obligatorisk fakultetsgemensam forskarutbildningskurs (*Professional training in the arts and humanities*) startades hösten 2014 och våren 2015 inrättades ett gemensamt doktorandkollegium för fakulteten. Därtill har fakulteten sedan 2015 inrättat en gemensam samordningsfunktion (på 25 %), för utbildningen på forskarnivå, vilken har till syfte att koordinera den fakultetsgemensamma doktorandkursen och doktorandkollegiet samt att koordinera och tillgängliggöra information om utbildning på forskarnivå inom hela fakulteten. Fakulteten har även initierat och gett ekonomiskt stöd till s.k. forskningsnoder: tematiska och mångvetenskapliga samarbeten med forskare, doktorander och studenter på avancerad nivå från olika institutioner. Historiska institutionen medverkar för närvarande i två sådana. Ytterligare en form av miljöutvidgande samarbete är den gemensamma exkursion och de gemensamma seminarier för nyantagna doktorander vid Historiska institutionen, Ekonomisk-historiska institutionen och Institutionen för idé- och lärdomshistoria som genomfördes våren 2014. Institutionen deltar också i det s.k. skrivbordsbytet som arrangeras av den nationella forskarskolan i historia och som innebär att doktorander erbjuds möjligheten att under två veckor vistas och arbeta vid en annan historisk institution i landet. Samtliga doktorander uppmuntras att delta i minst en internationell konferens och i Svenska historikermötet. Institutionen garanterar doktoranderna vissa expensmedel i form av s.k. ograduade medel. (För antagna 2016 var summan 26 580.) Dessa kan användas bland annat till att bekosta konferensdeltagande.

Flera doktorander ingår i olika forskningsprojekt och forskarskolor. Tre doktorander ingår i forskningsprojektet *Gender and Work*. En doktorand ingår i forskningsprojektet *Se ståndssamhället* (med deltagare från Uppsala, Stockholm och Södertörns högskola). En

doktorand ingår i den ämnesdidaktiska forskarskola som är förlagd till utbildningsvetenskapliga fakulteten. Därutöver finns individuella lösningar där doktorander, ofta via sina handledare, introduceras till nätverk och forskargrupper såsom exempelvis Forum för judiska studier och Judarna i Sverige – en minoritets historia.

Uppföljning och kvalitetssäkring

Kvaliteten i forskarutbildningsmiljön följs upp och granskas på flera olika sätt. Viktigast är de större universitetsövergripande forskningsutvärderingar, *Kvalitet och förnyelse* (KoF), som regelbundet genomförs av UU . En sådan KoF genomförs 2017 (KoF17) och har tidigare genomförts 2007 och 2011. Utvärderingarna innehåller bland annat bibliometriska analyser, självvärderingar från forskningsmiljöerna och bedömningar av externa granskare. Genom dessa utvärderingar granskas forskningsmiljöernas kvalitet och förnyelsearbete. Under 2015 genomförde *Enheten för kvalitet och utvärdering* vid UU en större enkätundersökning med doktorander, handledare och alumner vid Historisk-filosofiska fakulteten. Rapporten färdigställdes i december 2016 och kommer att ligga till grund för ett brett uppföljnings- och kvalitetsarbete.¹

Inom ramen för själva forskarutbildningen finns en rad olika system och åtgärder som syftar till att säkerställa att de avhandlingar som går till disputation håller hög kvalitet. Grunden finns naturligtvis i den forskningsmiljö som institutionen erbjuder, liksom andra miljöer och nätverk som doktoranden ingår i, samt i det kontinuerliga samarbetet mellan doktorander och handledare. Detta arbete dokumenteras i de individuella studieplanerna. I flera fall för doktoranderna dessutom mer detaljerade minnesanteckningar från handledningstillfällena. Seminarierna har också en central roll i kvalitetsarbetet. Här presenterar doktoranderna sina forskningsprojekt och får kommentarer både från doktorandkollegor och från andra, erfarna forskare som inte är deras handledare. I god tid före disputation ventileras ett preliminärt avhandlingsmanus på ett slutseminarium med en extern granskare och innan avhandlingen går till tryck ska manus läsas och kommenteras av en professor vid institutionen som inte tidigare varit involverad i avhandlingsarbetet.

¹ https://mp.uu.se/documents/432512/894526/06-Rapport+6+Hist-Fil_170210.pdf/e6e15b78-6178-3a23-8382-04dfd5279663

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Utformning och innehåll

De obligatoriska läroplaner kurserna bidrar till att säkerställa bred kunskap och förståelse. *Introduktionskursen* (4,5 hp) tar bland annat upp moderna vetenskapsinriktningar i historia. *Historisk teori och historiska klassiker* (7,5 hp) behandlar viktiga traditioner och klassiker, liksom samtida tendenser. Kursinnehållet uppdateras regelbundet; inför 2017 har större utrymme vikt åt bland annat rumslighet och globalhistoria. *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (7,5 hp) ger breda kunskaper i dessa båda metodtyper. Utgångspunkten är att dessa kurser förläggs till inledningen av doktorandstudierna. Senare, då doktoranden har kommit i gång med sitt avhandlingsarbete, följer kursen *Teoritillämpning i historisk forskning* (7,5 hp). Den ger praktiskt inriktad träning i teorianvändning och doktoranderna övas i förmågan att självständigt jämföra och värdera olika teoretiska perspektiv. Kurserna erbjuds i huvudsak varje år enligt ett rullande schema. Den allmänna studieplanen slår fast att minst 7,5 hp av de valfria kurspoängen ska inhämtas inom ett annat ämnesområde och epok än avhandlingsämnet, detta för att ytterligare bredda kunskaperna i historia.

Institutionens samlade bedömning är att seminarieverksamheten när den fungerar väl är ett av de viktigaste medlen för att uppnå bred kunskap och förståelse. Seminarier för doktorander ordnas varje onsdag på fast tid, ca 18-20 gånger per termin. Seminariet är en hävdvunnen pedagogisk form inom historieämnet och det finns goda skäl för detta eftersom det tränar den forskarstuderande både i praktisk analys av ett empiriskt material och i mer abstrakt/teoretisk formulering av och argumentation för slutsatser och deras vidare implikationer.

Förutsättningarna för att seminarierna ska fungera väl är goda i och med att institutionen har högt kvalificerade lärare som ansvarar för dem, vi kan dra nytta av expertis som finns vid angränsande enheter och vi är en attraktiv miljö för gästdoktorander och gästforskare. Det bästa sättet att ge doktoranderna bred kunskap och förståelse är genom att kontinuerligt låta dem ta del av varandras pågående avhandlingsarbeten. De kan då inhämta kunskap om sociala, ekonomiska, kulturella och politiska förhållanden i olika områden under olika tidsperioder. Sådan kunskap får de också genom att läsa vetenskaplig litteratur, och seminarierna används ibland även för gemensam diskussion av viktiga texter. Men det är i diskussion om varandras pågående arbete som doktoranderna lär sig om nya empiriska förhållanden och samtidigt utvecklar sin förmåga att identifiera svaga punkter i bevisföring och logiska resonemang liksom sin förmåga att tillämpa teorier, arbeta metodiskt samt argumentera för en vald lösning. Institutionens positiva inställning till gästdoktorander ska ses i detta ljus: de bidrar till att stärka miljön och gör, genom sina avhandlingsprojekt, att diversifieringen ökar. Institutionen uppmanar även samarrangemang med andra institutioner inom fakulteten, såsom exempelvis musikvetenskap och antikens kultur och samhällsliv, samt med det tvärvetenskapliga 1700-talsseminariet.

Seminarierna leds gemensamt av institutionens två (tidigare tre) lärostolsprofessorer.

Tillsammans med doktoranderna arbetar seminarieledarna aktivt för att ge seminarierna ett innehåll som motsvarar doktorandkollektivets behov. Förutom ventilerings av

avhandlingsavsnitt har bland annat seminarier om följande ämnen förekommit: "Belägg, bevisföring och analytisk skärpa", "Samverkan med det omgivande samhället: vad kan det vara för en historiker?" (båda 2015), "Avgränsningar" (2013) och "Vetenskaplig etik och vetenskaplig oredlighet" (2011). Doktoranderna uppmanas att komma med egna förslag på seminarietemata: här kan nämnas "What one book or article should all historians read today?", närläsningsseminarium av ett domboksfall, diskussioner av begreppet "material culture" och av Sebastian Conrads bok *What is global history?* Vid dessa doktorandinitierade seminarier har förslagsställaren ofta fungerat som inledare och därmed fått träning i muntlig presentation av forskningsfrågor.

Seminarierna används också för att till fullo utnyttja den pedagogiska potentialen i disputationen; doktoranderna läser och diskuterar en vid institutionen nyskriven avhandling och är på så sätt väl förberedda för att förstå de aspekter som aktualiseras av opponenter vid disputationen. En variant på samma idé är att avhandlingsförfattaren/den nyblivna doktorn deltar i seminariet efter disputation och diskuterar sitt arbete med doktoranderna, som då både läst delar av avhandlingen och hört opposition och försvar. Slutligen har seminarerna använts för att orientera doktoranderna om sådant som de behöver känna till, även om de inte själva utnyttjar det (t.ex. digitala humaniora, användning av kartmaterial, etc.).

Vidare vill vi framhålla att forskarskolan genom doktorandinternat och doktoranddagar bidrar till att säkerställa bred kunskap och förståelse. Gemensamma doktorandaktiviteter har ordnats sedan 2008, men fick sin nuvarande utökade form 2011. Vid internaten har doktoranderna arbetat aktivt med olika temata, som exempelvis "att bedöma och värdera vad som är god forskning". Dessutom har det vid varje internat funnits två till tre inbjudna gäster som föreläst och hållit seminarier. Bland de teman som behandlats finns bland annat "Globalhistorisk analys", "Utvecklingslinjer på fältet genushistoria", "Begrepp och begreppsanvändning", "Ego-dokument", "Digitala humaniora" och "Metoder för analys av fragmentariska källor". Doktoranddagarna har bland annat haft programpunkter som "historia som vetenskap" och "franska revolutionen".

Progression

För att uppnå lärandemålen, så att doktorandens kunskaper, färdigheter och värderingsförmåga verkligen utvecklas, har forskarutbildningen i historia fyra progressionsdimensioner. Dessa utgår från den allmänna studieplanens elva lärandemål. För det första ska doktoranden hantera en uppgift som är väsentligt *större* än den som var aktuell på avancerad nivå. Ett större empiriskt material ska analyseras, en mer avancerad fråga ska besvaras, och en längre och mer komplex text (avhandlingen) ska skrivas. För det andra ska doktoranden genomföra en historievetenskaplig analys som är *bättre* än den på avancerad nivå; det innebär att kompetenser som i och för sig uppnåddes på avancerad nivå ska utvecklas och, framför allt, integreras så att de stöder varandra ännu mer. För det tredje ska kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor bli ännu mer *portabla*, dvs. doktoranden ska kunna bära dem med sig in i andra och nya sammanhang. För det fjärde ska *bredden* i de historiska kunskaperna utvecklas. (Några av dessa dimensioner utvecklas ytterligare under **Färdighet och förmåga** respektive **Värderingsförmåga och förhållningssätt**.)

Att uppnå *större bredd* i sina historiska kunskaper handlar om att få en både bred och djup historisk allmänbildning. Med hjälp av denna ska doktoranden lätt kunna orientera sig i forskning om olika fenomen utefter en tidsaxel som sträcker sig tusen år bakåt i tiden, och de ska också kunna ifrågasätta resultat på andra områden än det egna. Dessa förmågor utvecklas genom aktiviteter som deltagande i seminarerna, där de läser varandras avhandlingsavsnitt; ju mer diversifierat seminariet är, desto lättare uppnås detta mål. Vidare utvecklas förmågan genom kursen *Historiska klassiker* och genom doktorandinternaten. Många doktorander genomför dessutom en utlandsvistelse under studietiden, som på ett påtagligt sätt breddar

deras kunskaper och förståelse av historieämnets bredd. På dessa vis kopplas aktiviteter till mål 1 i ASP.

Uppföljning och utveckling

Före Tham-reformen var seminariegrupperna vid många av landets historiska institutioner mycket stora, men långt ifrån alla som deltog var heltidsdoktorander. Efter reformen har antalet doktorander sjunkit, och storleken på seminarierna minskat, samtidigt som de doktorander som deltar har ekonomisk möjlighet att arbeta på heltid. Det är idag en utmaning att upprätthålla tillräcklig kritisk massa. Vid institutionen har vi aktivt bevakat denna fråga under lång tid. Under en rad år hade vi ett gemensamt seminarium för doktorander och studenter på avancerad nivå. Det gav ett stort seminarium men mycket utrymme upptogs av examensarbeten på avancerad nivå och mycket av doktorandernas tid lades på detta. Därefter har vi under ett antal år åter haft ett renodlat doktorandseminarium. Efter önskemål från doktoranderna har vi nyligen slagit samman doktorandseminariet med seminariet för seniora forskare. Syftet med dessa justeringar har hela tiden varit att upprätthålla en tillräckligt stor, kvalificerad och diversifierad grupp av deltagare i det vetenskapliga samtalet. Samtidigt kräver seminarieformen ett ständigt pågående ”underhållsarbete”. Att upprätthålla den kritiska massan är en aspekt av detta; även om vår utbildning på forskarnivå har en i jämförelse med många andra humanistiska institutioner stor volym så märks det om några doktorander är frånvarande (på grund av sjukdom, föräldradedighet, utlandsvistelser). Ett seminarium *kan* fungera mycket bra även om antalet deltagare är lägre än tio, men rent allmänt bör målsättningen vara att alltid ha en större grupp än så. En andra utmaning är att se till att seminarierna inte bara är stora utan också diversifierade, dvs. att doktoranderna exponeras för forskning om ett så brett spektrum av samhällen som möjligt. En tredje utmaning är seminarieklimatet. Tidvis har det funnits behov att arbeta aktivt med detta så att det inte varit alltför tufft men inte heller alltför försiktigt. Målet är att samtalstonen ska vara saklig och vänlig. En fjärde utmaning är att i handledningssituationen följa upp och bearbeta det som sagts och skett vid seminarierna. En bra modell är att handledaren/handledarna deltar när doktoranden ventilerar ett avsnitt och är den/de som för minnesanteckningar. Det är nämligen svårt för doktoranden att själv hinna göra det och samtidigt svara på frågor. Dessa minnesanteckningar kan sedan användas när handledare och doktorand bearbetar intrycken och dra slutsatser av ventileringen. Så sker dock inte alltid och detta är en punkt där vi skulle kunna bli bättre. En femte utmaning är att säkerställa att alla doktorander verkligen utvecklas, dvs. att de under utbildningens gång tillägnar sig bred kunskap och förståelse inom ämnet historia samt inom den metodik som är central för att utföra historiska analyser. Här tror vi att kontinuitet i handledarrelationen är en viktig komponent. En annan viktig komponent är att alla doktorander ventilerar sina arbeten i ett forum där institutionens lärostolsprofessorer alltid deltar. Detta gör att det finns några personer i miljön (professorerna samt studierektor för utbildningen på forskarnivå) som har en överblick och en uppfattning om hur doktorandgruppen som helhet fungerar och utvecklas. Detta är i sin tur en styrka när institutionen har handledarkollegier: då summeras läget för varje doktorand och alla som har kännedom om doktoranden – inte bara handledarna – kan ge sin bild. Forskarutbildningens kurser utvärderas rutinmässigt, ofta såväl skriftligt som muntligt. Utvärderingarna diskuteras vid möten med forskarskolans ledningsgrupp. Ett exempel på en konkret åtgärd är när metodkursen tidigare var delvis samordnad med en metodkurs på avancerad nivå. Doktoranderna ansåg att det blev för lite utrymme till mer kvalificerade metoddiskussioner och numera har forskarutbildningens metodkurs helt egna undervisningstillfällen. Likaså utvärderas doktorandinternaten. Detta sker muntligt och synpunkterna beaktas då nästa års internat planeras. Exempelvis har doktoranderna uttryckt

att de gärna får uppgifter att förbereda inför internaten, något som också visat sig befrämja kvalitén i arbetet under internaten.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Säkerställande av kunskapsmålet

Centralt för hela utbildningen är att doktoranderna tillägnar sig färdigheterna att identifiera och formulera problemställningar, att klarlägga ett kunskapsläge, att samla relevant information, att analysera och att dra slutsatser. Vidare övas doktoranderna i att muntligt och skriftligt presentera sina analyser, att ta ställning till och kritiskt granska andras analyser, samt att på ett konstruktivt sätt utbyta tankar och reflektioner kring detta. Dessa färdigheter är centrala för att i kvalificerade professionella sammanhang kunna bidra till samhällets utveckling.

När det gäller förmågan att stödja andras lärande utvecklas denna på flera olika sätt. För det första genom professionell utbildning. Alla doktorander har möjlighet att under utbildningen genomgå universitets högskolepedagogiska grundkurs (7,5 hp). För att utvecklas vidare som pedagog och för att stärka sina färdigheter i att stödja andras lärande behövs även pedagogisk praktik. Flera doktorander anlitas som lärare under utbildningstiden, framförallt som uppsatshandledare, men också som föreläsare och seminarieledare. Institutionsledningen har nu också vidtagit åtgärder för att i större utsträckning än tidigare kunna erbjuda institutionens doktorander möjligheten att undervisa under utbildningstiden. Viktigt är även att doktoranderna kontinuerligt ingår i olika pedagogiska sammanhang, i seminariediskussioner med kollegiala kommentarer och diskussioner, liksom i de egna samtalen med handledare. Flera programpunkter vid doktorandinternat och doktoranddagar har varit ägnade att stärka dessa inslag i utbildningen, till exempel ägnades ett doktorandinternat (2013) bland annat åt frågan om ”historikerns roll i samhället” och en doktoranddag (2016) ägnades åt karriärvägar utanför akademien.

Alla nyantagna doktorander upprättar tillsammans med sina handledare en individuell studieplan (ISP). Där görs en grovplanering för hela forskarutbildningstiden och även en mer detaljerad planering för kurser och avhandlingsarbete. Planen följs upp och revideras en gång per år. Då ska större avvikelser noteras och kommenteras dessa. ISP:en utgör det främsta formella verktyget för tidsplanering och är ett viktigt instrument även för att följa upp och justera tidsplaneringen. Genom att doktoranden utarbetar tidsplanen tillsammans med sina handledare sker arbetet under medverkan av kvalificerade forskare med egen erfarenhet av att tidsplanera större projekt. På så sätt kan doktoranden lotsas in i förståelsen för hur ett mer omfattande forskningsuppdrag läggs upp. Till stöd för planeringsarbetet har det inom forskarskolan tagits fram en plan för rekommenderad studiegång. Den är tänkt att fungera som ett hjälpmedel för doktorand och handledare att planera de olika etapperna i forskarutbildningen fram till den färdiga avhandlingen. Utöver att den individuella

studieplanen revideras årligen görs också en uppföljning för varje doktorand inom ramen för handledarkollegiet.

Lärlarledda forskarutbildningskurser och seminarier spelar en viktig roll i sammanhanget. Genom ett relativt stort utbud av lärlarledda forskarutbildningskurser med fasta undervisningstider, textseminarier och uppgifter som ska lösas inom givna tidsramar övas doktoranderna återkommande i tidsplanering och i att bedöma arbetsåtgången för olika uppgifter. I början av varje termin planeras programmet för doktorandseminariet där doktoranderna presenterar delar av sitt avhandlingsarbete och övas därmed i att sätta upp delmål och att arbeta mot deadlines. De uppmanas att delta i nationella och internationella konferenser där det alltid finns deadlines. Likaså är det många doktorander som publicerar sig i tidskrifter eller antologier. Även detta innebär en övning i arbets- och tidsplanering. Gradvis och med stöd av mer erfarna forskare förvärvar doktoranderna därmed färdigheter och förmågor i fråga om tidsplanering. En vanlig modell för det löpande avhandlingsarbetet är att doktorand och handledare kommer överens om specifika delar av forskningsarbetet eller särskilda textavsnitt som ska färdigställas inför inplanerade handledningstillfällen. Även detta bidrar till en gradvis ökande insikt om tidsplanering. Doktorandinternat, seminarier och doktoranddaggar har också innehållit flera programpunkter om skrivande, muntlig framställning, stresshantering och textproduktion.

Det är av central betydelse i utbildningen att doktoranderna övas i att presentera sin forskning. Förutom ett kursutbud och en seminarieverksamhet som stöder doktorandernas lärande i detta avseende, utnyttjar vi expertis i form av gäster från andra länder och från sektorer utanför akademien och vi uppmuntrar konferensdeltagande. Det är i första hand vid seminarierna som doktoranderna återkommande övas i att såväl skriftligt som muntligt presentera och diskutera forskning. Under senare år har dessa dimensioner även betonats mer explicit genom särskilda programpunkter som "Strategies for oral presentations of scholarly work", "Anthologies, journal articles and e-publications: opportunities, challenges, strategies" (båda 2016) och "Questions for reading: how to read, understand and give good comments on other scholars work" (2015). Vid seminarierna har vi anlagt ett lite bredare perspektiv på hur man presenterar sig själv inför en internationell publik. Vid ett tillfälle (2015) tittade vi till exempel på hemsidor. Vi jämförde våra doktoranders personliga hemsidor med hemsidor för doktorander vid bl.a. Harvard, och alla doktorander fick ge och ta emot tips på hur deras presentationer skulle kunna förbättras.

Våra doktorander deltar, som framhållits, i svenska, nordiska och internationella konferenser, både allmänna och mer specialiserade sådana. En förutsättning för att doktoranderna ska kunna presentera och diskutera forskning i *internationella vetenskapliga sammanhang* är att de talar och skriver engelska på en tillräckligt avancerad nivå. Institutionen har sedan 2003 arbetat medvetet och aktivt för att nå detta mål. En extern lärare, Thomas Lavelle, specialiserad på undervisning i "academic writing" har knutits till verksamheten och givit kurser på avancerad nivå. Doktorander som rekryterats internt har i regel klarat av denna kurs redan före antagningen. Från 2014 har vi lagt till en mer avancerad poänggivande kurs som riktar sig specifikt till historiedoktorander ("Writing academic history"). Inom kursen är *peer review* ett viktigt pedagogiskt grepp: doktoranderna kommenterar muntligen varandras texter under lärarens överinseende, vilket gör att de får träning i muntlig som skriftlig engelska. De tillägnar sig också ett metaspråk, förmåga att tala om och analysera en framställning. Flera forskarutbildningskurser har genomförts helt eller delvis på engelska och doktorandseminariernas arbetspråk har de senaste fem åren i allt större utsträckning varit engelska, och i nuläget uppskattar vi att fördelningen mellan svenska och engelska är ca 60/40. Detta har sin bakgrund dels i att en av institutionens lärostolsprofessorer har engelska som modersmål, dels i att flera doktorander inte har svenska som modersmål. Institutionen ser det även som en fördel för doktoranderna att de i den vardagliga seminarieverksamheten

vänjer sig vid att kommunicera på både svenska och engelska. Av de 11 som disputerat under de senaste fem åren har tre skrivit sin avhandling på engelska, en på tyska och resterande sju på svenska. Flera pågående avhandlingsarbeten syftar också till publicering på engelska. Under det senaste decenniet har forskarskolan varit ett viktigt medel för att hjälpa doktoranderna att utveckla sin förmåga att skriftligt och muntligt presentera och diskutera sin forskning. Sådana moment ingår i den gemensamma introduktionskursen, i kursen i tillämpad teori samt i de årligen återkommande internaten. En programpunkt som förekommit vid flera tillfällen är att doktorander fått lägga fram en del av sitt pågående avhandlingsarbete för en inbjuden gäst, som givit kommentarer på dessa.

Progression

En central del av progression handlar om att utveckla specifika färdigheter och förmågor. Institutionens samlade syn på progression introduceras ovan under **Kunskap och förståelse**. Att klara av en *större uppgift* handlar om att utveckla förmågan att hitta och inventera källmaterial, att överblicka materialet, att identifiera, formulera och operationalisera frågan, att i konsekvens härmed dela upp uppgiften i mindre och hanterliga bitar, att testa och avrapportera preliminära resultat med jämna mellanrum, samt att vid behov justera arbetsplanen. Alla dessa förmågor utvecklas genom avhandlingsarbetet. Aktiviteter som stöder progression i denna dimension är diskussioner med handledarna, seminarieventilering av avhandlingsavsnitt och presentationer vid konferenser. För vissa doktorander är det särskilt viktigt att utveckla rutiner för systematisk skrivträning. På dessa vis kopplas aktiviteter till mål 5 och 8 i ASP.

Att åstadkomma *bättre historievetenskapliga analyser* handlar om att distinkta kompetenser, såsom kunskaper om teorier, metodanvändningsförmåga och källkritisk medvetenhet, ska fås att samverka ännu bättre med varandra. Det handlar om att precisera och anpassa frågeställningen, att utveckla en fungerande begreppsapparat och använda den konsekvent, och att förstå materialets möjligheter och begränsningar. Ännu mer konkret kan det handla om att utveckla förmågan att pendla mellan den empiriska detaljnivån och den mer abstrakta och generella nivån där resultatens betydelse och implikationer blir tydliga. Alla dessa förmågor utvecklas genom avhandlingsarbetet. Aktiviteter som stöder progression i denna dimension är kursen *Teoritillämpning i historisk forskning*, kursen *Kvalitativa och kvantitativa metoder*, diskussioner med handledarna, seminarieventileringar av avhandlingsavsnitt och presentationer vid konferenser. På dessa vis kopplas aktiviteter till mål 2, 3, 4 och 6.

Att klara av att *tillämpa insikter och färdigheter i nya sammanhang* handlar till exempel om att kunna ställa upp en projektplan, att tillämpa relevanta lagar och regler, att skriva väl på svenska och engelska, och att undervisa. Dessa förmågor utvecklas bara delvis genom avhandlingsskrivandet, och förutsätter därför andra, specialutformade aktiviteter.

Introduktionskursen är en sådan aktivitet; här får doktoranderna till exempel lära sig vilka lagar och regler som finns vad gäller forskningsetik. Den fakultetsgemensamma kursen *Professional training in the arts and humanities* är en annan sådan aktivitet; här får de till exempel lära sig vad *peer review* innebär och hur det tillämpas vid fördelning av forskningsanslag och vid tjänstetillsättningar. De får också tillfälle att reflektera över att de själva i framtiden kommer att få utföra *peer review* och därmed ta ansvar för kvalitetssäkringen inom sitt vetenskapliga fält. Ytterligare aktiviteter som stöder progression i denna dimension är den universitetspedagogiska kursen, möjligheten att få undervisa och handleda samt kursen *Writing Academic History*: här tränas pedagogiska och språkliga färdigheter. Vidare är detta dimensioner som även tränas vid konferensdeltagande. På dessa vis kopplas aktiviteter till mål 7, 9, 10 och 11.

Vi säkerställer att doktoranderna tillägnar sig dessa kunskaper, färdigheter och förmågor genom punktvisa kontrollstationer och genom inslag av mer kontinuerlig och praktisknära

kontroll. Vi har således kurser som betygssätts (G/U). Vi har internat och seminarier, som inte betygssätts men där externa experter av olika slag ofta medverkar vilket innebär att doktorandernas prestationer kalibreras. Vi har den kontinuerliga uppföljningen av att doktoranderna lär sig, som handledare och seminarieledare har hand om. De mål, som slutgiltigt testas vid disputationen, bedöms vid flera kontrollstationer före disputationen. Seminarieventileringar av avhandlingsavsnitt är en sådan kontrollstation. Vi tillämpar även s.k. slutseminarier där en extern granskare ger kommentarer på det ännu inte helt färdiga avhandlingsmanuset. Kombinationen av dessa olika kontrollformer är en styrka. Vi har brett gäster från andra länder att presentera sin forskning speciellt för våra doktorander och på så vis givit doktoranderna möjlighet att formulera och föra fram kritik och kommentarer till för dem okända personer. Detta kan vara svårt att göra på en stor internationell konferens. I en lite mindre och välbekant miljö, som ett forskarseminarium, är det lättare. På så vis kan doktorander få en mjuk introduktion till denna viktiga komponent i forskarlivet. Vid flera tillfällen har gästerna efteråt uttryckt att de blivit imponerade av kvaliteten på doktorandernas inlägg; det ska tilläggas att två av gästerna talade om amerikansk historia, vilket ingen av våra doktorander sysslade med vid tillfället (2015, 2016). Vi tar detta som ett tecken på att doktoranderna har tillägnat sig den generalistkompetens som är ett mål för utbildningen: de kan på engelska ge relevanta kommentarer till vetenskapliga resonemang som ligger utanför deras egen specialistkompetens. När doktoranderna är nyantagna får de efter någon månad presentera sitt planerade avhandlingsprojekt på det högre seminariet, ett steg på vägen mot ökade erfarenheter och färdigheter i fråga om att presentera forskning. I samband med att doktoranderna ska delta i nationella eller internationella konferenser repeterar de sin presentation tillsammans med handledaren och efter konferensen följer handledaren uppresultatet. Vi har här en möjlighet att jämföra doktorandens förmåga till muntlig presentation vid antagningen med förmågan ca 1,5 till 2 år senare. Detta är dock något som skulle kunna utvecklas och följas upp på ett mer systematiskt och genomgående sätt.

Uppföljning och utveckling

Den genomsnittliga nettostudietiden för de doktorander som disputerade under åren 2011-2015 var 5,2 år, men trots systematiskt arbete förekommer det att avhandlingsarbetet ändå försenas och drar ut på tiden, ibland ganska väsentligt. Ibland handlar det om att insamlingsarbete, bearbetning och färdigställandet av avhandlingsmanus helt enkelt tar längre tid än planerat. Arkivarbetet kan exempelvis innehålla överraskningar som inte kunnat förutses. Inom historia är monografiavhandlingen den helt dominerande formen och en vanlig uppfattning är att fyra år (det vill säga i praktiken tre år då kursdelen räknats bort) är en väl snålt tilltagen tidsram för att färdigställa en vetenskaplig monografi. Samtidigt kan det göras mer för att tydliggöra vad som faktiskt är en rimlig forskningsuppgift och arbetsinsats för en fyraårig forskarutbildning. Här bör vi kunna arbeta mer aktivt med målsättningar och tidsplanering. Det kan exempelvis handla om att ännu mer aktivt använda ISP:arna som ett planeringsinstrument. För kommande år planeras ett handledarkollegium med fokus på just tidsplanering och rimliga forskningsuppgifter.Handledning liksom skrivsvårigheter har diskuterats vid två gemensamma handledarträffar med Stockholm och det har tagits fram ett dokument (*Om handledning*) (2013) som ska vara till stöd för handledare med konkreta tips och råd kring olika skeden i avhandlingsarbetet och planeringen av detta. Det ska också vara till hjälp för att på ett tidigt stadium identifiera och åtgärda problem i avhandlingsarbetet. I dessa sammanhang är det värdefullt att institutionens forskarutbildningsmiljö är stor och varierad. Därmed finns även en betydande erfarenhetsbank när det gäller olika typer av problem som kan uppstå och metoder för att lösa dem.

Ibland handlar förseningar om att doktoranden drabbats av mer allvarliga skrivproblem. I enskilda fall kan speciella individ- och situationsanpassade åtgärder behövas såsom exempelvis utökade handledningssamtal som inkluderar studierektor och/eller prefekt, handledarbyten och samtalsstöd genom företagshälsovården.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Säkerställande av kunskapsmålet

Forskningsetik och redlighet är en återkommande dimension i forskarutbildningen. Redan under introduktionskursen behandlas frågor om forskningsetik och etiska aspekter på seminarierna. Det är mer sällan historiker har anledning att göra formella etikprovningar av sina forskningsprojekt, men det förekommer. Historieämnet har av tradition ett strikt förhållningssätt till vetenskaplig redlighet. Det ska alltid på ett tydligt sätt dokumenteras varifrån information hämtas och det ska ske på ett sådant sätt att någon annan alltid ska kunna söka fram återopade källor och det textställe (eller motsvarande) som refereras. Likaså är det av största vikt att det görs en åtskillnad mellan sekundärlitteratur och primärkällor. Beroende av andra forskare och deras arbete ska alltid redovisas. Denna grundhållning genomsyrar alltifrån seminariediskussioner till granskningar och handledningstillfällen.

Det egna avhandlingsarbetet, handledningstillfällen och inte minst seminariediskussioner aktualiserar ständigt frågan om vetenskapens möjligheter och begränsningar. I historieämnet tydliggörs detta ofta på ett påtagligt sätt då forskaren måste hantera ett fragmentariskt och sporadiskt bevarat källmaterial. Men det kan också handla om att hitta ingångar till och att välja i ett till synes oöverskådligt och ogenomträngligt material. En ständigt återkommande diskussion inom historieämnet är frågan om hur olika perspektiv och frågor både kan osynliggöra och tydliggöra såväl vissa förhållanden som specifika grupper i historien. Forskningsprojektet *Gender and Work*, som bedrivs vid institutionen är ett tydligt exempel på detta. Genom att systematiskt söka efter konkreta uppgifter om mäns och kvinnors arbete har en mängd förmodanden och försanthållanden om det förflutna kunnat omprövas, inte minst vad gäller kvinnors arbete. Dessa aspekter tas upp i olika delar av utbildningens obligatoriska kurser. I *Teoritillämpning i historisk forskning* får doktoranderna exempelvis pröva konsekvenserna av olika teoretiska perspektiv. *Historisk teori och historiska klassiker* belyser olika problemställningar, metoder och teoretiska perspektiv genom historieämnets utveckling. Därigenom tydliggörs många av historieforskningens möjligheter men också forskningens begränsningar och historikers bundenhet av sin egen tid. Introduktionskursen tar bland annat upp frågor om hur man orienterar sig i ett fragmentariskt respektive överflödande källmaterial, samt vad det kan innebära att forska individuellt respektive i stora grupper. En av programpunkterna vid det senaste doktorandinternatet (2016) behandlade digitala humaniora med dess möjligheter och begränsningar.

Utbildningens *progression* liksom *uppföljning och återkoppling* har beskrivits ovan under **Kunskap och förståelse** respektive **Färdighet och förmåga**. Dessa återgångar är ofta överlappande i förhållande till de olika lärandemål som formuleras i ASP. Därmed har också de aspekter av progression som berör värderingsförmåga och förhållningssätt i huvudsak redan behandlats ovan.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Sedan 2001 har institutionen haft 65 disputationer. Knappt hälften av doktorerna (32 stycken) är idag verksamma som forskare och lärare inom högskolesektorn. Ytterligare 3 är verksamma med administrativa uppdrag inom högskolesektorn. Av de doktorer som är verksamma inom högskolesektorn återfinns 22 vid Uppsala universitet och 13 vid andra lärosäten. Arkiv, museer, statliga och kommunala myndigheter, forskningsråd och stiftelser, samt kultursektorn är de vanligaste verksamhetsområdena utanför högskolesektorn.

Flera av dem som inte är verksamma inom högskolesektorn är ändå verksamma inom olika former av forskningsrelaterad verksamhet, exempelvis som forskningschef vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, forskningssekreterare på Riksbankens Jubileumsfond, forskningsansvarig på Ax:son Johnson-stiftelsen, vetenskapsjournalist, forskningschef vid Statens maritima museer, samt projektledare vid UKÄ. Andra befinner sig på kvalificerade positioner inom helt andra typer av verksamheter exempelvis som kulturchef på Aftonbladet och som överintendent för Naturhistoriska riksmuseet. De som inte är omedelbart verksamma som forskare återfinns på positioner som exempelvis pedagoger, informatörer och utredare. Många innehar också olika typer av ledningsuppdrag.

Detta visar att forskarutbildningen i historia vid Uppsala universitet är en god förberedelse för kvalificerad yrkesverksamhet inom en rad olika sektorer. De färdigheter, kunskaper och förmågor som beskrivits ovan är värdefulla och eftertraktade i arbetslivet. Utbildningen innehåller även inslag som mer generellt avser att förbereda för yrkeslivet efter disputationen. Ett sådant inslag är den fakultetsgemensamma doktorandkursen *Professional training in the arts and humanities*. Kursen innehåller moment som ska introducera doktoranderna till en professionell roll som forskare, men behandlar också dessa kunskapers och färdigheters betydelser utanför akademien.

Institutionen har god kunskap om sina alumner och var de är verksamma. Hösten 2016 ordnades en doktoranddag under temat ”karriärplanering efter doktorerandet – vägar bortom universitetet”, där flera av institutionens disputerade alumner deltog. Det framgick tydligt att de hade stor nytta av sin forskarutbildning i historia. Flera deltagare framhöll vidare betydelsen av att kunna hålla deadlines och att arbeta med effektiv tidsplanering. Detta är viktiga synpunkter. Just tidsplanering är något som bör inkluderas på ett mer aktivt och medvetet sätt i utbildningen. Överhuvudtaget skulle institutionen kunna bli bättre på att systematiskt ta del av alumners synpunkter i syfte att utveckla utbildningen ur ett arbetslivsperspektiv liksom på att för avnämare utanför akademien tydligare förklara vilka generella färdigheter forskarutbildningen ger.

Utöver själva forskarutbildningen kan tiden som doktorand ge ytterligare värdefulla erfarenheter och uppdrag av betydelse för den fortsatta yrkeskarriären. Att kunna ta del av olika forskningsmiljöer, medverka i konferenser, få kontakter med gästforskare, etc., ger möjligheter att bygga egna nätverk som blir av stor betydelse både i en fortsatt forskarkarriär och i andra verksamheter. En av institutionens doktorer är till exempel gästlärare vid *University of Texas at Austin*. Kontakten etablerades genom ett gästforskarbesök i Uppsala. En annan doktor har nyligen tillbringat en gästforskartermin vid *Institut für die*

Wissenschaften der Menschen i Wien. En tredje är Marie Curie fellow vid *Manchester Metropolitan University*.

Olika typer av assistenttjänstgöring, liksom medverkan i styrelser, arbetsgrupper och kommittéer är också viktiga erfarenheter. Flera doktorander har 20 procents assistenttjänstgöring och doktorander är representerade i institutionsstyrelsen, i antagningskommittéen för forskarutbildningen, i forskarskolans ledningsgrupp, liksom i olika arbetsgrupper och kommittéer. Det är dock i dagsläget inte möjligt att garantera alla doktorander dessa erfarenheter eller att till samtliga erbjuda assistenttjänstgöring. Utöver det som sker på institutions- och fakultetsnivå erbjuder UU även centralt olika möjligheter. Karriärtisdagar med olika programpunkter vänder sig till samtliga studerande vid universitetet. Universitetet startade vidare 2016 ett mentorsprogram, *Mentor4research*. Det vänder sig till forskare som vill kommersialisera sin forskning. Mentorerna har mångårig erfarenhet från näringsliv och andra verksamheter utanför akademien. En av institutionens doktorander deltar för närvarande i programmet. *Junior Faculty* – en annan verksamhet inom universitetet som vänder sig till disputerade som ännu inte har fast anställning. Syftet är att främja yngre forskares karriär. Bland annat arrangeras workshops i att skriva ansökningar, medieträning och karriärstrategier.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Enligt Uppsala universitets regelverk ska doktorander (och studenter) delta i universitetets alla beredande och beslutande organ. Det innebär till exempel att doktorander är representerade i fakultetsnämnder, institutionsstyrelser och rekryteringsgrupper. Vid Historiska institutionen är doktoranderna dessutom, som framhölls ovan, representerade i ledningsgruppen för forskarskolan. En doktorandrepresentant medverkar alltid i antagningskommittén som bereder beslutet om att anta nya doktorander; vid UU har detta varit regel sedan 2001. Det är ett krävande uppdrag men också ett uppdrag som ger viktiga insikter och erfarenheter av vad vetenskapliga bedömningar och *peer review* innebär. Doktorander deltar även i arbetsgrupperna för lika villkor, för arbetsmiljön, samt för samverkan med samhället. En doktorand har också ingått i den arbetsgrupp som utformat denna självvärdering. Sedan 1988 finns en livaktig doktorandförening vid Historiska institutionen, som engagerar sig i både doktorandfackliga och studiesociala frågor. Val av doktorandrepresentanter till institutionens beredande och beslutande organ sker genom denna förening. Val av representanter på fakultetsnivå sker genom Humanistiska doktorandrådet (HDR). För att göra det möjligt för doktoranderna att engagera sig i frågor om forskarutbildningen ersätter institutionen dem genom förlängning. Institutionen tar till sig doktorandernas synpunkter på utbildningen samt återkopplar på sex sätt. (i) Kurserna utvärderas genom anonyma och skriftliga kursutvärderingar. Kursutvärderingarna sammanställs av studierektor för forskarutbildningen och tas upp inom forskarskolans ledningsgrupp där doktoranderna är representerade. Doktorander har till exempel kritiserat val av kurslitteratur och framfört egna förslag, som institutionen har tagit

fasta på. (ii)Handledningen utvärderas genom att studierektor för forskarutbildningen håller medarbetarsamtal med doktoranderna. Doktorand som önskar byta handledare får alltid göra så; eftersom institutionen har många handledare har det aldrig varit några problem att tillgodose denna rättighet. Doktoranderna känner till att det är en rätt att få byta handledare och att byten förekommer. (iii) Doktoranderna har inflytande över vilka temata som tas upp vid de årliga doktorandinternaten och synpunkter på internaten samlas efteråt in av doktoranderna själva och förs fram till forskarskolans ledningsgrupp. (iv) Doktoranderna uppmuntras att fortlöpande föra fram synpunkter, till exempel på seminariernas innehåll och upplägg. Efter önskemål från doktoranderna har vi till exempel nyligen slagit samman doktorandseminariet med seminariet för seniora forskare. (v) Doktoranderna har stort inflytande över inriktningen på sina avhandlingsämnen. Ämnets slutliga utformning sker i en konstruktiv dialog mellan handledare och doktorand. (vi) Doktorandernas önskemål inhämtas också då handledare utses.

Viktigt är också att alla doktorander har arbetsplats på institutionen i ändamålsenliga lokaler. Doktoranderna har sina arbetsplatser i samma lokaler som institutionens disputerade lärare och forskare. De sitter inte åtskilt i utan doktorander och disputerade är integrerade i samma lokaler där de också delar lunchrum och fikarum. Doktoranderna omfattas på samma villkor som annan personal av institutionens arbetsmiljöarbete. Detta gäller bland annat arbetsmiljöplanen (senast uppdaterad 2015) Där framgår bland annat att institutionen har som mål att ”skapa och vidmakthålla en *fysisk miljö* som är tillgänglig för alla, där alla har ergonomiska arbetsplatser och tillgång till de hjälpmedel de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt” och att ”skapa en kreativ och trygg *psykosocial arbetsmiljö*, en välkomnande miljö där alla känner sig sedda och uppskattade och får möjlighet att utvecklas. Alla ska kunna vara delaktiga i skapandet av ett stimulerande och gott undervisnings- och forskningsklimat samt i skapandet av goda förutsättningar för uppfyllandet av universitetets tredje uppgift.” Den enkätstudie som *Enheten för kvalitet och utvärdering* genomförde 2015 visade också att 84 % av de doktorander vid institutionen som besvarade enkäten var ganska eller mycket nöjda med den psykosociala miljön på institutionen och att 92 % i hög eller ganska hög grad kände sig inkluderade i kollegiet. 85 % bedömde att de hade goda eller mycket goda möjligheter till informella samtal om forskning med seniora forskare och 85 % bedömde också forskarutbildningsmiljön som bra eller mycket bra. Enkäten visade samtidigt att drygt 60% upplevde negativ stress i hög eller ganska hög grad. Svaren indikerar också att det finns ytterligare områden som kan förbättras, såsom introduktionen till forskarutbildningen och ett mer aktivt arbete med ISP:arna.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Institutionen eftersträvar en könsmässigt balanserad sammansättning av både doktorandgruppen och handledar-/lärargruppen eftersom våra erfarenheter visar att en sådan gynnar arbetsklimatet och kvaliteten i verksamheten. Institutionsstyrelsen och jämställdhetskommittén har bevakat dessa frågor sedan 2001. Avgörande för om och hur målet kan uppnås är dels fakultetens rekryteringsarbete (vad gäller kategorin lärare), dels forskarskolans rutiner för antagning (vad gäller doktorander).

Lärrarekryteringar styrs av lag och förordning, som bland annat föreskriver hur jämställdhetsperspektivet ska vägas in i den samlade bedömningen. Rekryteringen av doktorander styrs av inom forskarskolan fastställda kvalitetskriterier. Kärnkriteriet är, i enlighet med högskoleförordningens anvisning, den sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Söktrycket är högt vilket leder till hård konkurrens, och det finns inget som tyder på att detta missgynnar någotdera könet. Granskningen av de sökande leder, som framhållits, fram till en för forskarskolan gemensam tätgrupp om 10-12 personer, som rangordnas. Jämställdhetsaspekten beaktas både när tätgruppen identifieras och när rangordningen görs. Både män och kvinnor medverkar vid antagningen. Utfallet kan variera från år till år, men sett över tid har kvinnor inte missgynnats. De senaste tre åren (2014, 2015 och 2016) har en kvinnlig sökande rankats som nummer 1 bland de sökande. En närmare analys av könsfördelningen bland institutionens doktorander visar, som antytts, att övervikten av män i doktorandgruppen till en del beror på en övervikt av män bland de som finns kvar under lång tid som doktorander. Detta bör föranleda en fortsatt uppmärksamhet på hur (inte minst manliga) doktorander och deras möjligheter att slutföra utbildningen inom planerad tid påverkas av exempelvis sjukskrivningar och barnledigheter. Här skulle det kunna vara aktuellt att exempelvis diskutera särskilda åtgärder för doktorander som återkommer efter barnledighet. Överhuvudtaget finns det anledning att ytterligare uppmärksamma doktorandernas villkor i det arbete som sker för jämställdhet, lika villkor och mångfald, bland annat genom Arbetsgruppen för lika villkor.

Inom handledargruppen finns det en viss övervikt för manliga handledare. Institutionen är observant på denna problematik. Möjligheten att uppnå könsmässig balans har blivit bättre sedan forskarskolan startade eftersom det nu finns en större handledarpool att välja ifrån. Det förekommer även att externa handledare knyts till doktorandprojekt. Det ska dock poängteras att matchningen av doktorand och handledare inte bara styrs av jämställdhetshänsyn utan även, och främst, av vetenskaplig kompetens. Bland dem som undervisar på forskarskolans kurser är däremot den könsmässiga balansen god. Institutionen eftersträvar att utse både män och kvinnor till opponenter, hedersdoktorer, gästföreläsare, etc. Att betygsnämnder ska ha en könsmässigt balanserad sammansättning styrs av fakultetens riktlinjer.

En ämnesmässigt diversifierad miljö är viktig för att uppnå jämställdhet. Historieämnets kraftiga breddning sedan 1960 är återigen viktig att poängtera; medan historikerna före detta år främst sysslade med statsmaktens historia i snäv, politisk mening, kan dagens historiker syssla med nästan vad som helst som har en tidsaspekt. Detta gör det lättare att fånga upp unga människors olika intressen.

Det har ibland förekommit klagomål över seminarieklimatet (dock inte under de senaste fem åren), och har då handlat om att manliga doktorander dominerat på ett sätt som upplevts som

besvärande av de kvinnliga doktoranderna. Att bevaka denna sak är en del av det ständigt pågående "underhållsarbete" som nämns i samband med seminarieverksamheten (på annat ställe i utvärderingen).

Att integrera ett jämställdhetsperspektiv i forskarutbildningen i historia ställer höga krav på lärarna eftersom själva stoffet – de historiska förhållanden som studeras – i hög grad handlar om människors ojämlikhet och om maktförhållanden. Det finns risk för anakronism om moderna begrepp (som jämställdhet) överförs till studiet av det förflutna på ett ogenomtänkt sätt. Detta blir särskilt påtagligt om man forskar om tiden före ca 1800. Under medeltiden och tidigmodern tid fanns det många andra kategorier än kön som gav upphov till föreställningar om skillnad mellan människor och jämlikhet/jämställdhet var inte dominerande normer i samhället. Forskningen har alltmer betonat komplexiteten i dessa samhällen och att snabba slutsatser från en typ av källa kan leda fel. Det är en utmaning att förstå att kön spelade roll (dvs. många kvinnor hade andra och sämre villkor än många män) men att det samtidigt fanns andra kategorier (ålder, civilstånd, samhällsklass, hälsotillstånd, m.m.) som ibland präglade människors levnadsvillkor mer än kön. Ett intersektionellt perspektiv kan här ge bättre redskap vid utforskandet av det förflutna. Själva det historiska stoffet ger alltså möjligheter till nyanserad reflektion kring ojämlikheter och deras orsaker.